Sanna kvinnor. Skådespel i tre akter

Bokutgåva

Stockholm. Z. Hæggströms förlagsexpedition. 1883

Det börjar sent en kväll hemma hos familjen Bark. Fadern är ute och festar. Som vanligt sitter hans fru uppe och väntar på honom. Den vuxna dottern Berta ägnar kvällen åt renskrivningsarbete. Hon måste försörja familjen då fadern spelar bort alla pengar.

Nu lägger Berta fram en plan för modern för hur deras ekonomiska trygghet ska kunna säkras. Den nya lagen gav en gift kvinna rätt att själv förfoga över sina pengar. För att fadern inte ska kunna spela bort det lilla arv modern just fått bör hon skriva över det på Berta.

När fadern kommer hem kräver han att få använda hustruns arv för en ny spelskuld som måste betalas redan nästa dag.

Nästa morgon skriver modern över sitt arv på Berta, övertalad av den förståndige kamrern från banken. Berta är lättad och lycklig.

Till kvällen kommer fadern hem med champagne för att fira med familjen. Berta får nu veta att modern brutit sitt löfte och rivit sönder gåvobrevet. När den snälle kamrern friar måste hon dock tacka nej. Hon kan inte överge sin mor.

När fadern skålar för de sanna, uppoffrande kvinnorna får han inget svar.

Marika V Lagercrantz

PERSONERNA:

Bark.
Fru Bark.
Berta ⎱
Lissi ⎰ deras döttrar.
Wilhelm, Lissis man.
Kamrer Lundberg.
Lovisa.

FÖRSTA AKTEN.

(Ett rum möbleradt till både matsal och hvardagsrum. I fonden dörr till tamburen; till höger Bertas rum, till vänster moderns. Till vänster ett skrifbord, till höger en soffa och ett litet sybord. Midt på golfvet ett större matbord med salstolar omkring. I bakgrunden en skänk.)

Fru Bark
(sitter i soffan vid lampan, som brinner på sybordet, reser sig och ropar åt rummet till höger).

Berta lilla! Går du icke och lägger dig nu? Du vet, du lofvade mig att inte sitta uppe i afton.

Berta

(svarar inifrån sitt rum).

Men klockan är ju bara nyss tio.

Fru Bark.

Ja, men kom ihog, att du sutit uppe till 2 och 3 de sista nätterna.

Berta
(visar sig i dörren).

Men jag har ännu flera ark kvar att skrifva. Jag har aldrig haft en renskrifning, som gått så långsamt.

Det är en så svårläst stil, och du vet att jag lofvat lemna af det hela i morgon bittida.

Fru Bark
(går emot henne och smeker hennes kind).

Lägg dig i alla fall nu. Jag skall väcka dig tidigt. Du ser så trött ut – och dina ögon äro röda. Kom ihog, att vi kunna vänta Lissi hvad dag som hälst. Det skall göra henne ondt, om du ser alt för affallen ut.

Berta.

Ja, det är sant. Det blir bra roligt få se Lissi. (Tankfull.) Måtte bara Wilhelm tycka det samma!

Fru Bark.

Men, kära Berta, hur kan du sätta det i fråga. Skulle han inte bli glad att träffa sin hustru!

Berta.

Då skulle han väl själf föreslagit henne att komma, tycker jag. – Jag önskar i alla fall, att hon inte haft den idén att vilja öfverraska honom. Det hade varit bättre att förbereda honom. Wilhelm är så beroende af sitt lynne. Kommer hon olägligt, blir hon inte riktigt vänligt mottagen, det är säkert.

Fru Bark.

Åh, kära barn, du är trött i afton, därför ser du allting så mörkt.

Berta.

Hur dags tror du pappa kommer hem i natt?

Fru Bark.

Han kommer nog snart, skall du få se.

Berta.

Ämnar du sitta uppe och vänta?

Fru Bark.

Ja – det vet du ju.

Berta.

Nå – då går jag in och sätter mig och skrifver igen. (Går mot sitt rum.)

Fru Bark.

Nej, Berta, gör mig inte ledsen. Du vet ju, att jag måste vänta på pappa. Visste han, att alla sofve i huset, så vet ingen hur länge han skulle dröja ute – han blir alltid riktigt ond på mig, när han kommer hem och finner mig uppe – och hvarför skulle han bli det, om han inte ändå kände det som ett litet band.

Berta.

Ett mycket litet band måtte det vara. Klockan var 3 när han kom hem i natt.

Fru Bark.

Hur vet du det? Ljuset var släckt hos dig. Jag trodde du sof.

Berta
(skämtsamt).

När du är uppe, sofver jag som katten, när mor tjärnar, ser du – med ett öga öppet.

Fru Bark
(smeker henne och runkar på hufvudet).

Går du nu?

Berta.

Det beror på dig, mamma. Går du?

Fru Bark.

Ja, som du vill då. God natt! (Kysser henne; släcker lampan. De gå åt hvar sitt håll, Berta till höger, frun till vänster; nicka åt hvarandra, då de komma till dörren, Berta kysser på fingret åt modern. Scenen står tom och mörk ett ögonblick.)

Fru Bark
(kommer in med ett ljus i handen, sätter det från sig, smyger till Bertas dörr och ser genom nyckelhålet. Öppnar dörren. I förebrående ton:)

Berta! Har du nu satt dig ned att skrifva igen?

Berta
(kommer springande emot henne och kastar armarna om hennes hals. Härmar hennes ton).

Mamma! Går du nu här och spökar igen! (Springer tillbaka in i sitt rum och ropar.) Seså, nu blåser jag ut ljuset och klär af mig i mörkret.

Fru Bark.

Gif mig tändstickorna då.

Berta
(visar sig åter i dörren, leende).

Där har du dem. Ja, du kan vara öfvertygad om att jag är ärlig – jag eger inte fler. (Räcker henne en tändstickslåda, kysser henne, går in till sig och stänger dörren. Modern går åter in i sitt rum och tar ljuset med sig. Scenen står ånyo tom och mörk en stund.)

Berta
(kommer i mörkret, smygande på tåspetsarna, klädd i peignoir; smyger till moderns dörr och ser genom dörrspringan. Knackar på dörren).
Fru Bark
(skriker till inifrån; öppnar dörren).

Berta! Så du skrämde mig!

Berta.

Det var inte mer än välförtjänt, när du ville narra mig. Hvad vill det säga, att du tänder din lampa och tar fram ditt arbete? Betyder det, att du ämnar gå till sängs?

Fru Bark
(kommer ut med ljus).

Ack, min lilla flicka, om du lät mig göra som jag vill. Jag har ingen ro att sofva, när pappa är ute. Du hörde själf, hur jag skrek till, när du knackade – jag är så nervös och lyssnar till hvarje ljud – jag kan inte hjälpa det.

Berta.

Ja, visst – du blir förstörd af detta ständiga nattvak. Låt pappa hålla på och spela bäst han vill – det kan ju inte längre hjälpas. Men att du skall gå och bli sjuk af grämelse och öfveransträngning – det är en mycket värre olycka.

Fru Bark.

Åh – har jag stått ut så länge, går det väl ännu några år. Och ingen vet, hvad en trogen, oförtröttad kärlek kan göra i längden.

Berta.

Kärlek – han är inte längre värd någon kärlek.

Fru Bark.

Du är lite för sträng, snälla Berta. Jag tror nog, att du i grund och botten håller af din far – det vore ju onaturligt annars – men du skall inte tala så där hårdt om honom – det gör mig så ondt.

Berta.

Jag håller inte af honom.

Fru Bark.

Berta – han är ju din far!

Berta.

Det är jag inte skyldig honom någon tack för. Jag kan inte hålla af en person, bara därför att han är min far.

Jag har ingen tillgifvenhet för den, jag inte högaktar.

Fru Bark.

Det är därför, att du inte förstår själfva kärlekens väsen. Hvad är det för svårt att hålla af dem vi kunna se upp till – men den *förlåtande* kärleken, Berta lilla – den behöfva vi alt lite hvar, ser du – och därför –

Berta.

Åh – det är just denna *förlåtande* kärlek, som sätter mig i uppror! Om den verkade upprättande – ja, det vore en annan sak – men när den demoraliserar i stället! Tänk hur snäll – hur outtröttligt kärleksfull mamma alltid varit – och har pappa kanske blifvit det ringaste bättre för det?

Fru Bark.

Du vet att pappa, oaktadt sina fel, har många som hålla af honom. Han har så mycken naturlig älskvärdhet – – –

Berta.

Hm!

Fru Bark.

Det kan du väl ändå inte neka.

Berta.

Det är just denna älskvärdhet, som jag inte kan fördra.

Fru Bark.

Åh, Berta. När du vet hur god han verkligen är i botten.

Berta.

God – ja, jag vet. Man brukar kalla slappa karaktärer goda – jag får slutligen ett riktigt förakt för godhet.

Fru Bark.

Men – pappa har verkligen så goda föresatser. Han har så ofta lofvat mig att söka öfvervinna sin olyckliga passion för spel. Och jag tror nog, att till slut – –

Berta.

Åh – dessa löften! dessa ständiga lögner!

Fru Bark.

Berta lilla – det är om din far du talar.

Berta
(omfamnar henne).

Det är ju bara för mammas skull, som jag är så bitter mot honom. Att se hur han behandlar dig – och så se dig alltid lika öm och mild – att veta, hvad en sådan kärlek som din är värd, och så se den slitas i och

trampas på som – som – ett ogräs, som man förgäfves söker utrota.

Fru Bark.

Du öfverdrifver. Pappa har aldrig behandlat mig illa.

Berta.

Inte? Nej, han har inte slagit dig, tror jag – annars vet jag inte något brott, som han inte med den älskvärdaste min i verlden begått mot dig.

Fru Bark.

Åh – Berta!

(Det ringer på tamburdörren.)

Fru Bark
(rycker till).

Det ringer! Det är inte pappa, ty han har nyckel. Hvem kan det vara så sent! Något har händt pappa –

(Berta springer ut och öppnar; fru Bark lyssnar förskrämd)

Berta
(höres utanför).

Åh, Wilhelm, är det du? Du skrämde oss vackert. (Tittar i dörren.) Mamma lilla, det är Wilhelm.

Fru Bark.

Wilhelm! så sent! Hvad står på? – Lissi? – barnen? – (Springer andlös emot Wilhelm, som kommer in i frack och hvit halsduk, elegant, med knäppta handskar.) Säg det strax! Hvad är det? Barnen?

Wilhelm.

Kors bevars – hade jag anat att jag skulle skrämma er så, skulle jag väl inte kommit. Jag kommer från en middag, som ni ser – och då jag gick förbi här och såg att det lyste i förmaket, fick jag lust att titta upp. Man vet aldrig riktigt, hvad man skall taga sig till så här efter en glad dag. Man är för lifvad att gå i säng – och ändå är man litet olustig. (Gäspar.) Det är så bekvämt här i huset, att bakporten alltid är öppen. Man kan märka att det är svärfar, som är vice-värd. (Går af och an i rummet, tar ljuset och speglar sig, hvisslar, sätter sig, springer upp igen.) Jag skall hälsa från Lissi. Jag hade bref i går.

Fru Bark.

Såå! Då vet du kanske – –?

(Berta häjdar henne med en blick.)

Wilhelm.

Hvad för något?

Fru Bark.

Nej – ingenting – jag menar – att hon mår bra.

Wilhelm.

Ja, gubevars! Hon tycks inte lida af någon annan åkomma än svartsjuka. Men den är hon fasligt illa anfäktad af. Hennes bref börja verkligen bli ledsamma. Bara jeremiader ständigt. Hvarför skrifver du så sällan? hvarför kommer du aldrig hem? Har du glömt mig? o. s. v. Hon känner inte det glada Stockholmslifvet, hon. Här har man minsann annat att göra än sitta och skrifva långa, sentimentala bref till sin hustru.

Berta.

Men kunde inte Lissi komma och hälsa på dig här, när komitén räcker så länge?

Wilhelm.

Och lemna barnen! Eller släpa dem med sig på en så lång ångbåtsresa vid denna årstid. Nej, vet du hvad, Berta, gå för all del inte och sätt i henne några dumheter.

Berta.

Vore jag som hon, skulle jag komma och öfverraska dig.

Wilhelm.

Öfverraska mig! Det kan inte falla Lissi in.

Berta.

Hvarför det?

Wilhelm.

Hon vet, att jag inte tål öfverraskningar.

Berta.

Om jag hade en man, som inte tålde öfverraskningar, så skulle jag bestämdt just därför – –

Wilhelm.

Det tror jag nog. Men Lissi är lyckligtvis inte som du. Dessutom – tror du hon har pengar att göra en så lång resa utan mitt tillstånd?

Berta.

Har hon inte pengar? När du är så länge borta?

Wilhelm.

Hon får lyfta på kontoret en bestämd summa hvarje månad – men inte ett öre mer. – Hör, Berta, du skall hjälpa mig att köpa en riktigt vacker klädning till Lissi att ha med mig hem – och du skall ställa om, att den blir sydd hos den förnämsta sömmerska i staden – den som syr åt aristokratien och hofvet –

Berta.

Men Lissi hör ju inte till aristokratien. Och har hon lust att betala ett par hundra kronor för en klädning –

Wilhelm.

Om hon har lust! När det är jag som betalar!

Berta.

Men hon skulle visst bli glad, om hon finge pengarna i stället och finge använda dem som hon själf vill.

Wilhelm.

Men det skulle inte jag bli glad åt, skall jag säga dig. Jag vill se min hustru väl klädd – jag kan inte längre fördra de där småstadstoaletterna, då jag nu varit så länge i Stockholm. Här ha damerna en chic – åh! (Kysser på fingret.)

Berta.

Jag vet ingen, som klär sig så smakfullt som Lissi.

Wilhelm.

Smakfullt – det kan väl hända – jag vill inte alltid säga, att det är så smakfullt, som de kläda sig här – men det är en stil – någonting pikant, raffineradt, exquis – till och med schweizerimamsellerna – hm! Är svärfar hemma?

Fru Bark.

Nej, inte ännu. Men han kommer nog snart.

Wilhelm.

Hör – svärmor skulle alt försöka hålla ögonen på honom litet.

Fru Bark.

Hur då?

Wilhelm.

Jag hörde just talas om honom vid middagen i dag – man sade att han en längre tid hvarje natt förslösat stora summor på spel.

Berta.

Hur är det möjligt? Han har ju inte längre några pengar att spela bort.

Wilhelm.

Han skuldsätter sig troligtvis. Och se'n blir det svärmor, som får betala.

Berta.

Det kan mamma inte göra.

Wilhelm.

Det kan inte undvikas. Det har man ju för resten länge kunnat förutse, att han inte skulle sluta förr än han

spelat bort alt hvad han eger.

Berta.

Han har för länge sedan spelat bort alt hvad *han* eger. Nu är det mammas pengar, det är fråga om.

Wilhelm.

Nå – sak samma. Svärmors har det ju varit altihop.

Berta.

Men de pengar, mamma nu har kvar, äro gifna till henne med uttryckligt förbehåll att de skulle tillhöra henne ensam.

Wilhelm.

Hvad hjälpa sådana förbehåll, om han nu är i klämman. Det är ju klart, att så länge det fins några pengar att ta af – – Dessutom – hvad vill du göra? Svärmor kan visst säga nej – men hur länge? Hon får i alla händelser ingen fred och ro, förr än hon gifvit ifrån sig det sista hon har.

Berta.

Det är sant! Jag har förutsett alt detta. Och därför har jag för länge sedan tänkt ut en plan att gripa till i nödfall. Kamrer Lundberg i banken har rådt mig till det.

Fru Bark.

Att du tar honom till förtrogen i sådant.

Berta.

Ja, det är en bra människa. Honom kan man lita på.

Wilhelm
(skrattande).

Jag tror verkligen Berta är litet svag för honom. Du har en underlig smak, det må jag säga. En värre träbock har jag aldrig i min dar känt.

Berta.

Träbock. Ja, det är sant, han har inte så godt om ord, som ni andra. Men han kan handla i stället. Så som han arbetar och försakar för sin mor och sina syskon – det är storartadt.

Wilhelm.

Storartadt! gubevars, gärna för mig. Men inte kan du väl i alla fall gifta dig med en fattig karl, som redan förut har en stor familj att försörja.

Berta.

Det är inte det minst storartade af honom – att han för alltid måst afsäga sig all tanke på att kunna gifta sig. Och därför kan jag också så lugnt ha honom till vän och förtrogen, utan att missförstås – (lekfullt) så att den pilen flög förbi, min herre.

Wilhelm.

Nå, det passar ju förträffligt. Du tänker naturligtvis också lefva och dö ogift.

Bertha
(smekande modern).

Jag lemnar aldrig mamma. – Men vill ni nu inte höra min plan. Mamma skall inte afvakta att pappa kommer hem en vacker natt och fordrar, att du skall lemna ut till honom de där fattiga obligationerna, som äro oundgängligt nödvändiga för vår existens – du skall öfverlåta dem som gåfva med varm hand på mig, så skall jag förvalta dem och se till, att pappa inte får förstöra dem.

Fru Bark.

På dig och Lissi, menar du väl då.

Berta.

Nej, inte på Lissi (skämtande) ty hon har en man.

Fru Bark.

Nå men Berta –

Wilhelm
(bugar sig).

Jag tackar – –

Berta.

Du förstår nog, Wilhelm – om du skulle förvalta dessa pengar, blefve det ju som om mamma toge emot ett understöd af dig – och för att betrygga Lissis rätt gör jag samtidigt ett testamente.

Wilhelm.

Nej, verkligen. Du är alt för god. Vi komma att stanna i de största förbindelser. – Men inser du inte, att hela denna transaktion vore ett slags bedrägeri.

Berta.

Mot hvem?

Wilhelm.

Mot hvem! Mot – mot – svärfar, naturligtvis.

Berta.

Pengarna äro mammas. Hon har laglig rätt att göra med dem, hvad hon vill. När nu ändtligen lagen gjort hvad den kunnat för att skydda hustruns rätt, så komma ni ändå och vilja göra om lagen och säga att hon ingen rätt har.

Wilhelm.

Det där – det är sådana paradoxer och hårklyfverier. Jag ger mig inte in på sådant. Men du kan väl begripa,

att det vore att lura svärfars fordringsegare.

Berta.

När de inläto sig i spel med honom, visste de mycket väl att han ingenting egde. Och de hade inte den minsta rätt att sitta och spela om mammas pengar.

Wilhelm.

Ja, det är de där befängda, modärna idéerna, att hustrun skall ha rätt disponera öfver sin förmögenhet, oberoende af mannen. Det är rent rasande galet – det leder till upplösning af familjelifvet.

Berta.

Men det leder inte till upplösning af familjelifvet, om mannen förstör hustruns pengar på spel och ett lättsinnigt lefnadssätt?

Wilhelm.

Nej – det behöfver det als inte göra. Det är hustrun, som sammanhåller familjen, och om bara hon aldrig glömmer sina pligter, så skall nog mannen till slut återkomma till den husliga härden – om han också varit lite lättsinnig en tid.

Berta
(sätter händerna för öronen).

Åh, Wilhelm, hör du inte, hur det skär i öronen. Jo, ni räsonnera vackert, ni, skapelsens herrar.

Wilhelm
(leende).

Åhja – om jag också inte är så vig och hvass i tungan som min kära svägerska – –

Berta.

Du! Jag har aldrig i mitt lif haft en så flytande tunga, som du. Tror du jag skulle kunna säga alla de där vackra fraserna om familjebanden och den husliga härden och alt det där.

Wilhelm
(skämtsamt).

Ja – att disputera med dig – det är då alldeles som att springa i kapp med kalfvarna.

Fru Bark.

Du missförstår henne väl inte, snälle Wilhelm. Hon kämpar för mig – och hon menar så väl, fast hon tycker om att retas lite.

Wilhelm.

Jo – det vill jag lofva. Puh! Jag är riktigt svettig. – Hvarför skall du också bråka med mig om affärer. Jag lägger mig inte i dina affärer. Tag gärna altihop, det gör mig detsamma. Hvad är det för tillgjordhet att begära råd af mig. Bryr du dig kanske någonsin om, hvad jag säger. Gör som du behagar – ju galnare, ju bättre – gärna för mig.

Fru Bark.

Nej, Wilhelm, du får inte vara orättvis mot Berta. Du vet nog, hur hon arbetat och försakat under dessa sista år – hur hon nekat sig det minsta nöje, den obetydligaste utgift för egen del för att kunna lätta bekymren för mig. (Berta vill afbryta henne). Nej, låt mig tala ut. Åh, du må tro, jag vet mer än du anar. Jag vet hur du förr brukade oroa dig och sörja öfver, att dina inkomster inte skulle kunna räcka till att försörja oss alla, då pappa en gång gjort slut på det lilla, vi då ännu hade qvar. (Vänder sig till Wilhelm). Och jag mins hur glad, hur riktigt stormande, uppsluppet glad hon blef, då jag förra året fick det lilla testamentet med egen dispositionsrätt öfver en liten summa pengar.

Wilhelm.

Ja, det mins jag med. Och jag mins hur jag då tänkte, att min kära svägerska alt var så där tämligen – hvad skall jag säga – tämligen om sig – –

Berta.

Det var ett stort, stort bekymmer, som lättades för mig i den stunden. Åh – så som jag hade grubblat på hur jag skulle kunna drifva upp mina inkomster bara med den lilla summan, som nu kom liksom regnande ned från himlen – det var just hvad vi behöfde för att kunna lefva. Men att pappa nu i alla fall skulle få komma öfver dessa pengar och göra slut på dem – det är en outhärdlig tanke.

Fru Bark.

Nej, det skall han inte, min flicka, var inte orolig.

Wilhelm.

Nej, det vore verkligen illa, det medger jag. Din plan är kanske inte så dum ändå, min kära svägerska. Du har dina ljusa idéer ibland. Tala du med din gode vän i banken. God natt nu. Jag lägger mig i alla händelser inte i, hur ni ställa till det. (Slår Berta i handen.) Är fröken ond?

Berta.

Det tjänar ingenting till att vara ond på dig. Jag är säker på att du sofver lika godt ändå.

Wilhelm
(gäspar).

Jag skall verkligen försöka. Godnatt. (Går.)

Berta
(till modern).

Vi måste ordna denna sak utan dröjsmål. Strax i morgon bittida går jag upp på banken och söker kamrer Lundberg och ber att han kommer hit och hjälper oss med gåfvobrefvet.

Fru Bark.

Är du bara säker, att vi inte göra något orätt, Berta? Hvad hustrun eger, det eger också mannen, det vet du ju.

Berta.

Nej, lilla mamma, så var det förr, men så är det inte längre nu. Du har ju fått denna fattiga summa af din faster med särskildt förbehåll – hon skulle aldrig gifvit dig den, om hon trott, att den skulle gå samma väg som alt det andra – då hade hon hällre skänkt den till välgörenhetsinrättningar liksom sin öfriga förmögenhet. Men nu gaf hon den åt dig enkom för att du inte skulle rent af komma att lida nöd, när pappa gjort af med alt hvad du egde.

Fru Bark.

Ja, faster Malla menade mig väl – men hon var ogift och förstod aldrig hvad ett äktenskap vill säga. Hon förstod inte, att en hustru måste hjälpa sin man, så länge hon har något – inga lagar i verlden kunna ändra det. Jag förstår mig inte på lagar och juridik och alt det där – men hvad som en gång varit rätt, det blir rätt, man må ändra lagarna hur man vill.

Berta.

Precis tvärtom skulle jag vilja påstå. Hvad som förr var rätt, det är nu en himmelsskriande orätt, åtminstone hvad kvinnan beträffar. Nu är det inte längre kvinnans största dygd att likna hundarna.

Fru Bark.

Hundarna! Nå men Berta.

Berta.

Ja, just hundarna. Ju mer man slår dem, ju tillgifnare bli de. Nu, när till och med lagen börjat vilja göra kvinnorna till människor, så kunna de ändå inte frigöra sig från traditionerna. Hällre taga de stryk och svält än de vilja lefva herrelösa.

Fru Bark.

Du har rätt, mitt barn. Din mor förtjänar inte annat än förakt.

Berta.

Du, mamma! Du är den bästa människa på jorden – så kärleksfull – så god!

Fru Bark.

Hvarför säger du inte *svag*. Du sade ju nyss, att godhet ingenting annat är än svaghet.

Berta.

Bry dig inte om alla mina dumma ord – jag blir så bitter ibland, när jag tänker på – men det är detsamma. Nej, en sådan godhet som din, den är af helt annat slag. Du har rättskänsla, du, och det tycker jag är mer än den vanliga så kallade godheten. Och därför skall du också aldrig gå in på att lemna pappa dessa pengar – du skall inse, hur orätt det vore. Jag arbetar ju så mycket jag förmår – det vet du – men jag *kan* inte ensam försörja oss alla tre.

Fru Bark.

Nej, nej! min älskade flicka. Men pappa kommer att bestorma mig med böner och hotelser – det blir svårt.

Berta.

Ja, det är ju just för att skona dig för detta, som jag vill att du skall öfverlåta papperen på mig. Af mig vågar han inte fordra dem.

Fru Bark.

Tyst! Det tar i dörren. Skulle pappa verkligen redan komma hem? Gå då min flicka – gå, jag ber dig.

Berta.

Jag skulle alt ha lust att säga honom ett ord – – –

Fru Bark.

Nej, för guds skull! Han skulle bara bli ond – du vinner ingenting – –

Berta.

Åh – den som bara en gång finge tala ut!

Fru Bark.

Berta – för min skull! Jag får bara umgälla det sedan!

Berta.

Ja – det är sant – *god* som han är – (Kysser moderns händer; och går ut till höger men lemnar dörren på glänt.)

(Bark kommer från fonden.)

Fru Bark
(går vänligt emot honom).

Nej, se! Är du redan hemma, min käre gubbe?

Bark
(kastar sin hatt på en stol).

Det är sista gången jag spelat i afton.

Fru Bark.

Ack, Pontus – om jag kunde lita på det.

Bark.

Om du kunde lita på det – du har ju mitt ord på det – det är en föresats hos mig – –

Fru Bark.

Men det har du sagt många gånger förr, käre gubben – –

Bark.

Du hör ju jag säger, att det är en föresats – tror du inte, att jag är en sådan karl, att jag håller mina föresatser! Dessutom har jag nu mist lusten att spela – jag har haft den infamaste otur – –

Fru Bark.

Såå – du har förlorat?

Bark.

Ja.

Fru Bark.

Mycket?

Bark.

Ja, som man tar det – med mina tillgångar så är det rätt betydligt – –

Fru Bark.

Hur har du då kunnat betala?

Bark.

Nej – jag har inte kunnat betala – det är just saken. Jag har måst låna litet här och litet där af goda vänner.

Fru Bark.

Ack Pontus, det skulle du inte – –

Bark.

Hvad för något? Åh – goda, älskliga människor – de göra det så gärna. Men nu ha de fördömda lymlarna gått och stält till så, att alla småskulderna blifvit samlade på en hand – och så kommer den där skojarn Borg i afton och presenterar mig en liten nätt räkning.

Fru Bark.

Borg – det är ju din gode vän?

Bark.

Ja, visst är det det – en älsklig karl – den allra hederligaste människa i verlden – men hur kan jag kontrollera, att han inte lurar mig? Säkert är, att jag inte hade en aning om, att min skuld kunde gå upp till sådana summor.

Fru Bark.

Hur stor summa är det då?

Bark.

Ah, en bagatell i det hela. Det nedriga är bara, att jag måste betala i morgon.

Fru Bark.

I morgon! Borg är ju förmögen?

Bark.

Prat. Han! Han har ju gjort af med alt hvad han haft! Och nu säger den lymmeln att han nödvändigt behöfver pengarna i morgon.

Fru Bark.

Hur mycket är det?

Bark.

Nå – om du nödvändigt skall veta det – en struntsumma på några futtiga tusen.

Fru Bark.

Några *tusen!*

Bark.

Ja, det är obehagligt – jag medger det. Men så skall det inte häller hända mig mer – det är i afton sista gången jag sätter min fot i den där hålan.

Fru Bark.

Och hvar skall du taga pengarna ifrån?

Bark
(gladt).

Jag tänkte låna af min lilla hustru. Hon är ju kapitalist.

Fru Bark.

Du vet, att jag ingenting eger kontant – bara några obligationer.

Bark.

Ja – det är lika bra. Jag tänkte belåna papperen i en bank tils vidare.

Fru Bark.

Och när skall du betala in det lånet?

Bark.

Så småningom.

Fru Bark.

Med hvad? Då du minskat kapitalet, som ändå är så knappt — — —

Bark.

Berta får bidraga litet mer till huset. Det är inte mer än billigt, då jag kostat på henne en dyrbar uppfostran.

Fru Bark.

Berta har alt till största delen uppfostrat sig själf. Och hon bidrar nu till huset med alt hvad hon förtjänar.

Bark.

Nå, så får hon arbeta lite mer och skaffa sig bättre inkomster.

Fru Bark.

Hon arbetar hela dagarna och ibland får hon sätta till nätterna med.

Bark.

Får hon det? Stackars unge! Nåja – det blir alt någon råd, skall du få se. Jag har mycket funderat på att själf skaffa mig något arbete – – –

Fru Bark.

Käre gubben – – –

Bark.

Hva falls?

Fru Bark.

Det vet du nog blir inte af. Det har du nu funderat på i sju år – alt sedan vi sålde Bergfors och flyttade till Stockholm.

Bark.

Ja, du skall få se, jag gör nog allvar af det en dag. Nu gäller det bara att komma ur denna tillfälliga förlägenhet. Tag nu fram papperen med detsamma, så slipper jag väcka dig, när jag går ut i morgon.

Fru Bark.

Jag har dem inte. De äro deponerade i banken.

Bark.

Hvad skulle det tjäna till? Nå, du har väl i alla fall ett depositionsbevis?

Fru Bark.

Det har Berta.

Bark.

Berta! Hvad för slag, Berta! Du är en oförlåtligt svag mor, Julie – det säger jag dig rent ut. Låter du inte Berta styra och råda i allting som om hon – men jag – jag tänker inte – har man någonsin hört maken! Emellertid säger du Berta att hon genast återlemnar till dig – –

Fru Bark.

Jag skall ropa in henne. (Går mot dörren till höger.)

Bark

(häjdar henne).

Nej, nej, nej! För all del! Jag har inte lust att stå här som supplikant inför min fröken dotter. Det där får du göra upp med henne enskildt. Men säg henne bara från mig, att hon inte bär sig dumt åt och ställer till några scener eller gör svårigheter. Det är inte hon, som är den styrande här i huset – och jag måste ha papperen strax i morgon bittida. God natt nu, lilla gumman. (Kysser henne.) Om du vill, så kan du ju säga Berta, att jag beslutat att aldrig spela mer. Och hör – du kan ju också säga henne, att jag tänker skaffa mig någon sysselsättning, så att jag får bättre inkomster. Det skall glädja henne.

Fru Bark
(småler tviflande).
Bark.

Hvad – hvad behagas?

Fru Bark.

Misstyck inte, lille gubben – men vet du, den hälsningen vill jag inte framföra till Berta. Hon törs inte riktigt lita på dina löften. Men finge hon se dig handla – det vore en annan sak.

Bark.

Åh – jag behöfver inte stå till svars för min dotter, hvarken för mina ord eller handlingar. Det är verkligen något så okvinligt hos Berta – så – afkylande – så obehagligt. Det är som jag alltid sagt, faster Malla går igen. Ah – du var minsann något helt annat, du – i din ungdom – ja, du är för öfrigt än i dag mycket sötare än din yngsta dotter. Lissi – det är annat – hon liknar dig – hon har något sant kvinligt, hon som du. Apropos, hvilken dag kommer hon?

Fru Bark.

Hon kunde inte säga det bestämdt. Ångbåtarna göra så oregelbundna turer nu på hösten.

Bark.

Nå – god natt nu, min lilla gumma. Glöm nu inte, hvad jag sagt – i morgon bittida måste alt vara klart. (Går ut till vänster).

Berta
(kommer från höger).

Ja, i morgon bittida skall alt vara klart. Var inte så orolig, älskade lilla mamma – jag tar alt på mig. Så länge jag lefver skall jag inte tillåta, att han ruinerar dig.

(Det ringer på tamburdörren).

Fru Bark.

Ringer det nu igen? Min Gud, Berta, hvad jag är ängslig. Tänk om de nu komma för att kräfva pappa. Om de ställa till utmätning!

Berta.

Åh, lilla mamma, var inte barnslig. (Springer ut och öppnar.)

(Lissi kommer in, resklädd, Berta efter.)

Fru Bark.

Lissi! Är det du, min älskling. (Omfamnar och smeker henne.) Min lilla flicka – att jag har dig här nu. Och Ville, hvar har du honom? Och hur kommer du så sent på kvällen?

Lissi
(talar hela tiden stelt, onaturligt).

Ångbåten har legat för dimma i skärgården. Jag lemnade Ville och barnjungfrun ombord – själf kunde jag inte gifva mig ro att stanna – jag längtade så att träffa Wilhelm.

Berta.

Nå – hvarför gick du inte hem till honom direkte? Han gick nyss härifrån.

Lissi.

Härifrån ?

Fru Bark.

Ja, han kom från en middag och tittade upp i förbifarten.

Lissi.

Sade han inte, hvart han ämnade sig sedan?

Fru Bark.

Vi trodde han gick hem. Men han gick kanske ut och gick en stund först.

Lissi.
(som förut).

Jag såg honom.

Fru Bark och Berta.

Såg du honom? Nå?

Lissi.

Han talade vid ett fruntimmer. Så skildes de åt och jag skyndade mig för att hinna upp honom. Det var strax utanför hans bostad.

Fru Bark och Berta.

Nå?

Lissi.

När han kom till porten kom *hon* fram igen. De gingo in tillsammans.

Fru Bark.

Kära barn, det var väl någon bekant, som bodde i samma hus.

Lissi.

Det tänkte jag med. Jag *kunde* inte tro på något ondt, fast jag kände en förfärlig beklämning. Jag ringde på.

Fru Bark.

Nå – öppnade inte portvakterskan?

Lissi.

Jo. Jag frågade efter Wilhelm.

Fru Bark och Berta.

Nå?

Lissi.

Då svarade hon, att det var redan *en* där uppe – och så kallade hon mig – – – och bad mig packa mig i väg med det samma, annars skulle hon skicka polis på mig – och så slog hon igen porten midt framför mig.

(Lång paus.)

Lissi
(som förut).

Jag tänkte gå direkte ned till hamnen och kasta mig i. Men så ville jag ändå lemna Ville till er först.

Berta.

Lissi! Åh!

Fru Bark
(omfamnar henne snyftande).

Mitt barn!

(Ridån faller.)

ANDRA AKTEN.

(Samma rum. Morgon. Kamrern, Berta och fru Bark stå alla vid skrifbordet.)

Fru Bark.

Bäste kamrer Lundberg – Berta har ett så stort förtroende till er rättskänsla, det vet jag. Jag tycker därför, att jag bör kunna lita på, att ni inte skulle vara med om detta, om det vore något orätt däri. Ni är väl riktigt säker på, att jag har rätt att undandraga min man dessa pengar?

Kamrern
(sträft).

Ja – såvida ni inte anser er ha större skyldigheter mot er mans spelkamrater än mot edra barn.

Fru Bark.

Nej, men – man brukar väl ändå anse det som en hederssak att betala sina skulder.

Kamrern.

Mycket riktigt – såvida man inte tar från en för att betala en annan.

Fru Bark.

Men dessa pengar äro ju mina.

Kamrern.

Ja – och gifna till er med det uttryckliga förbehåll, att de ej skulle få användas till att betala er mans skulder, utan endast för er egen och era barns räkning, inte sant?

Fru Bark.

Ack, ja, det är sant. Men äro sådana förbehåll absolut bindande?

Kamrern.

Tillåt mig fråga – om ni nu så ädelmodigt betalar er mans skulder – hvem skall sedan i en framtid betala edra egna?

Fru Bark.

Mina skulder! Jag har aldrig gjort skulder.

Kamrern.

Nej, inte hittils. Men när er man gjort af med hela ert lilla kapital – ty får han nu en del, tar han naturligtvis snart resten – och när ni således blifva reducerade till att lefva alla tre på fröken Bertas inkomster – när ni då finner att dessa icke räcka till, vet ni hvad ni då kommer att göra? Ni kommer att taga lifsmedel på kredit, skuldsätta er för småsummor i alla bodar – och hvem skall betala? (Paus.) Förlåt att jag är nog ogrannlaga att på detta sätt lägga mig i edra handlingar – men fröken Berta har tagit mig till rådgifvare och jag anser det vara min skyldighet att tala ut. – Och hur tror ni att er dotter skall kunna bära alla de bekymmer och förödmjukelser, hvari ni då bli indragna. Hon blir också tvungen att göra skulder – kanske låna af förmän och kamrater i banken – låna med medvetandet att aldrig kunna betala – men hvad gör alt detta, bara er man får pengar till sina spelskulder – annars vill ju ingen spela med honom mer och han får tråkigt – och dessutom, en kärleksfull hustru bör inte neka sin man något – är det inte så?

Berta.

Nej, kamrer Lundberg, ni går för långt – ser ni inte, hur ni sårar mamma?

Kamrern.

Vore inte människor i allmänhet så rädda för att såra, så skulle mycket ondt kunna undvikas.

Fru Bark.

Men hvad ni där säger är i alla fall omöjligt. Min Berta är en alt för stolt natur för att hon någonsin skulle förödmjuka sig så – låna utan att kunna betala – tigga af förmän –

Kamrern.

Er dotter, fru Bark, kan göra alt för den hon älskar, till och med förödmjuka sig. Men ni har ingen rätt att drifva henne till denna punkt.

Berta
(halft skämtsamt).

Tyst! Men jag förstår inte hvad det kommer åt er, kamrer Lundberg. Ni tar en ton – ni uppträder här med en myndighet – –

Kamrern.

Har ni inte, genom ert förtroende, gifvit mig rätt till det, fröken Berta?

Berta.

Men ni behöfver verkligen inte spilla flera ord på den här saken. Mamma ämnar visst inte vägra att skrifva under gåfvobrefvet – den saken var afgjord mellan oss redan i går afton.

Kamrern.

Men det är inte tillräckligt att er mor skrifver under, fröken Berta. Hon måste också vara fullkomligt öfvertygad om, att det är riktigt att göra det – eljest komma dessa tvifvel att dyka upp igen litet emellan – och en vacker dag göres kanske hela gåfvobrefvet ogjordt igen.

Berta.

Det är dock hårdt, att inte kunna förtjäna så mycket, att man kan försörja de sina. Vore jag en man så kunde jag, som ni, kamrer Lundberg, underhålla mina föräldrar helt och hållet. Då skulle mamma gärna få gifva pappa dessa pengar – då skulle jag inte behöfva bråka med detta gåfvobref, som jag ser plågar dig så mycket.

Fru Bark.

Min kära flicka – du gör redan mer för oss, än de fleste söner skulle göra.

Kamrern.

Ja – och i alla händelser långt mer än jag gör.

Berta.

Nej, kamrer Lundberg, hur kan ni komma fram med en så uppenbar –

Kamrern
(till fru Bark).

Jag vet bäst, hur mycket er dotter gör för er – jag, som dagligen ser henne på banken. Ibland har hon varit så trött när hon kommit dit, att hon varit färdig att svimma – –

Berta

(söker ifrigt att afbryta honom).
Kamrern
(låtsar ej märka det).

Ett par gånger har hon fått så våldsamma anfall af hufvudvärk, att hon måst afbryta sitt arbete – men hon har inte kunnat förmås att gå hem, emedan hon icke velat oroa sin mor – –

Fru Bark
(omfamnar henne rörd).

Mitt älskade barn! (Ifrigt till kamrern.) Visa mig, hvar jag skall skrifva under. (Sätter sig vid skrifbordet och ser på papperet.)

Berta
(lågt till kamrern).

Jo, ni bär er vackert åt, kamrer Lundberg. Ett sådant förräderi! Och hvilken pratmakare ni blifvit med ens, ni som alltid brukat vara så tystlåten. Ni har en svada som – ja, jag bedyrar, som pappa själf! Ja, det är rätt, att ni ser generad ut! Stå nu där och blygs. (Pekar fingret åt honom, lekfullt. Han griper det och kysser hennes hand.)

Fru Bark
(vänder sig om).

Är det här jag skall skrifva, kamrer Lundberg?

Kamrern.

Men har ni skaffat det andra vittnet, fröken Berta?

Berta.

Ja, vår förra hushållerska, som bor midt emot i farstun, är här och hjälper oss i köket. Jag skall bedja henne komma in. (Ropar i dörrn till fonden.) Lovisa!

Lovisa
(kommer värdigt).

Hvad är det. Berta vet ju, att jag inte tycker om, att man ropar på mig, när kaffepannan står på.

Berta.

Ett ögonblick, kära Lovisa. Lovisa skall bara vara snäll och se, att mamma själf skrifver sitt namn på det där papperet.

Lovisa
(går fram till skrifbordet).

Gud hjälpe mig för alla Bertas påfund. Vill hon nu drifva spektakel med mig igen?

Kamrern
(strängt).

Jungfrun kan ju skrifva?

Lovisa.

Ja, gudskelof, lite uppfostran har jag då fått i min dar. När vi voro på Bergfors var jag hushållerska och hade hela tjänarpersonalen under mig –

Kamrern
(afbryter).

Godt! Jungfrun skall nu vara god och intyga fruns namnteckning – jag skall skrifva först –

Fru Bark
(reser sig och lemnar pennan till kamrern, som skrifver, hvarefter han lemnar den till Lovisa).
Lovisa
(sätter sig omständligt till rätta i stolen, kamrern visar henne, hvar hon skall skrifva. Hon blir sittande med pennan i hand och läser hela gåfvobrefvet, följande raderna med pekfingret.)
Kamrern
(sträft).

Nå! Var god och skrif nu.

Lovisa.

Nå nå! Sakta i backarna. Jag skall väl först veta, hvad det är jag skrifver under.

Kamrern.

Det hör inte hit. Det är bara fruns namnteckning, ni skall bevittna.

Lovisa
(fortfar att läsa).
Kamrern.

Men så säg henne då – –

Berta.

Låt henne göra som hon vill. Lovisa hjälper mamma i hushållet nu, då vi inte längre ha någon jungfru, och vi ha aldrig några hemligheter för henne. Hon skulle till och med känna sig djupt sårad, om vi någonsin tilläte oss att taga nyckeln ur en låda, när hon är här och vaktar huset.

Lovisa
(skrifver under; reser sig långsamt).

Det är bra. Det skall herr kamrern riktigt ha tack för.

Kamrern.

Hvad då?

Lovisa.

Att kamrern stält så bra till för Berta. (Går.)

Kamrern
(tar sin hatt).

God morgon!

Fru Bark.

Men låt oss nu först få tacka er, bäste kamrer!

Kamrern
(sträft).

Behöfs inte. God morgon. (Bugar sig och går.)

Berta
(omfamnar modern och svänger om med henne).

Åh, mamma, hvad jag är glad – hvad jag är glad! Du vet det kommer öfver mig ibland midt i alla bekymmer en sådan där uppsluppen, yster lifsglädje. Jag är så glad, att jag ville skrika, jubla, dansa. Men så har jag också vunnit en stor seger i dag. – – Du ser helt häpen ut, mamma. Tänker du kanske som Wilhelm, att jag är girig? Nej du, det är något annat jag har vunnit i dag, än några värdepapper. (Drar henne till en stol och sätter sig själf på en pall vid hennes fötter.) Du skall höra hvad det är, mamma. Det är ett förtroende, jag vill gifva dig.

Fru Bark.

Ah, jag förstår, mitt barn. Han har friat. Du tycker då verkligen om honom?

Berta
(reser sig häftigt och går framåt golfvet, blir en stund stående med sänkt hufvud, skakar på hufvudet och går tillbaka till sin plats).

Nej, mamma, du misstar dig – det var inte det, jag menade. Det var bara om dig och mig, jag ville tala. (Talar med bortvändt ansigte, under det hon leker med moderns hand.) Ser du, alt sedan jag begynte tänka, är det en sak, som ständigt har grämt mig. Det är, att du varit så svag för pappa, så att du uppoffrat oss, Lissi och mig, för, att tillfredsställa hans dåliga böjelser. Jag mins till exempel när Lissi måste afbryta sina pianolektioner, därför att de voro för dyra – och samtidigt slösade pappa bort stora summor – och du hade inte ett ord af förebråelse mot honom – men du bannade Lissi, för att hon inte ville foga sig. Och när jag så gärna ville resa utrikes ett år för mina studier – som jag trodde var så vigtigt för min framtid – ja, då lät du pappa förstöra de pengar, som voro aflagda för det ändamålet – – förlåt mig, älskade lilla mamma, att jag börjar röra i detta – det är inte för att förebrå dig något, tro inte det, det gjorde mig ondt då, men sedan har jag insett att du inte rådde för det. Fast förmögenheten var din, var det ju pappa ensam som hade dispositionsrätt öfver den och du var omyndig och kunde ingenting göra. Jag förstår nu, att det var storartadt af dig att kunna böja dig, som du gjorde – men jag vill bara säga, att dessa bittra erfarenheter kvarlemnat en liten tagg i mitt hjärta – en naggande tanke, att pappa med alla sina fel var mer för dig än dina barn och att du skulle vara i stånd att offra oss för honom. Och det kunde jag inte tåla, när jag visste, hur jag kunde offra alt, alt, hela min personliga lycka – (gör en paus och synes tänka efter; upprepar efter en stund med eftertryck) ja – hela min personliga lycka för din skull. – Men så har jag alltid hållit mitt mod uppe med den tanken, att om det verkligen gälde något där du *kunde* handla, så skulle du också hafva kraft att stå emot pappa för vår skull – eller snarare, för *det rättas* skull. Förstår du nu, hvarför jag är så glad i dag? (Springer upp.) Åh, men hur jag kan glömma mig. Jag måste ju gå med den där renskrifningen. (Går till skrifbordet och tar gåfvobrefvet samt går ut till höger; kommer strax in igen med förändradt utseende.) Åh, mamma, hvad jag är lättsinnig.

Fru Bark.

Hvad nu då?

Berta.

Jag är förundrad öfver mig själf. Dessa våldsamma, omotståndliga anfall af lifsglädje och jubel komma ofta öfver mig, när det är som sorgligast rundt omkring mig. Jag förstår inte annat, än att det är en nödvändig reaktion, – en bestämd fordran att lefva, som gör sig gällande. Tänk att jag nu rent hade glömt Lissi, som sitter därinne och gråter – bara gråter och vill inte se upp en gång.

Fru Bark.

Vi måste skicka bud till Wilhelm och be honom komma hit.

Berta.

Ja – jag skall skrifva några rader. (Skrifver; läser högt:) Kan du komma hit så snart som möjligt. Vi ha vigtiga underrättelser från Lissi. (Viker ihop brefvet och skrifver utanskrift.) Nu måtte han väl komma. (Reser sig, rullar ihop några skrifna pappersark, som hon medhaft från sitt rum.) Jag skall skicka ett stadsbud med detsamma. (Kysser på fingret åt modern.) Jag är strax tillbaka. Om pappa vaknar under tiden, så uppehåll honom med undvikande svar så länge. Det är billigt, att jag tar stormen på mig, då det är jag, som stält till altsammans. (Går i fonden.)

Bark
(gläntar på dörren till vänster).

Är Berta gången nu? Det var bra – jag väntade på det. (Kommer in i nattrock och tofflor.) Jag vill inte ha några scener med min kära dotter. Hvad ha ni haft för öfverläggningar här på morgonen? Jag tyckte jag hörde Bertas vän, kamrern – en otreflig karl – jag har aldrig kunnat med honom – har han nu också blifvit indragen i våra penningeförhållanden, eller hvad är meningen?

Fru Bark.

Käre gubben – jag tror att kamrer Lundberg är en utmärkt bra karl – och vet du – han är bestämdt kär i vår Berta.

Bark.

Kär i Bertha! det var en underlig smak. Ja ja, det förstås, Berta är ju en förbaskadt duktig flicka – men det är det där okvinliga hos henne – inte ville jag ha henne till hustru, det vet jag då. Men det vore emellertid ett förträffligt parti för Berta – kamrer Lundberg är en utmärkt bra karl – jag har alltid tyckt särdeles mycket om honom – men han är ju fattig som en skåpråtta och har en hel familj att försörja – hur tror du han skall kunna gifta sig.

Fru Bark.

Jag tänker att han nog kan få en bättre plats med större inkomster. Han skall ju vara mycket duglig.

Bark.

Ja, utmärkt duglig. Har han redan friat?

Fru Bark.

Nästan – tror jag. Men Berta kan visst inte besluta sig.

Bark.

Är flickan galen? Det är ju en riktig lycka att någon vill ha henne. Du måtte väl för all del inte låta henne gå och göra några dumheter.

Fru Bark.

Berta har sitt eget hufvud – –

Bark.

Ja, jag vet nog – tala inte om det. Jag begriper inte, hur hon blifvit sådan – med en mor, som är så sant kvinlig. Men det är som jag säger – faster Malla opp i dagen. Nå, hon tar väl sitt förnuft till fånga. Nu, min lilla gumma, skall du vara söt och taga fram det där depositionsbeviset – –

Fru Bark.

Ack, min käre gubbe – vår familj träffas af svåra olyckor. Om du visste, hvem som nu sitter därinne i Bertas rum och gråter – gråter så det gör ondt i hjärtat att höra henne!

Bark.

Hvad nu då?

Fru Bark.

Det är vår stackars Lissi. Hon kom till staden sent i går afton. Hennes man väntade henne inte och hon har gjort en upptäckt – en förskräcklig upptäckt.

Bark.

En upptäckt! Hvad vill det säga?

Fru Bark.

Den bittraste upptäckt för en hustru. Wilhelm har glömt henne under sitt lif här i Stockholm och inlåtit sig i ovärdiga förbindelser. Det stackars barnet är alldeles förkrossadt.

Bark.

Nå, det går väl öfver. Det är svinaktigt gjordt af Wilhelm och jag skall minsann lexa upp honom – men hvad är det för pjoller att taga så illa vid sig. Wilhelm är en glad själ – jag håller mycket af den pojken – men en lymmel är han – –

Fru Bark.

Lissi säger, att hon aldrig vill se honom mer –

Bark.

Åh, hvilket prat! Hvem skall då underhålla henne, tror hon? Nå, vi få tala om det där sedan. Jag skall säga Wilhelm sanningen och skall inte lägga fingrarna emellan, det skall bli säkert – men jag har brådtom nu – tag fram –

Fru Bark.

Men vill du inte hälsa på Lissi?

Bark
(tvekande).

Jo – nog ville jag gärna se henne ett ögonblick, innan jag går ut – (närmar sig dörren till höger) gråter hon, sa' du?

Fru Bark.

Ja – hon snyftar och är alldeles utom sig.

Bark
(vänder tvärt om).

Då är det bäst låta henne vara. Nej tack, tårar – jag är för god, ser du. Jag har aldrig kunnat se ett fruntimmer gråta. Och så har jag brådtom – –

Fru Bark.

Men hon skulle nog lugna sig om du kom in till henne – –

Bark.

Nej, säger jag! Jag vill inte se henne gråta – Wilhelm är en lymmel – –

Fru Bark.

Lille Ville är också här.

Bark
(vekt).

Ah! är pojken också med!

Fru Bark.

Skall jag ropa ut honom? (Går mot dörren.)

Bark.

Nej – jag har inte tid. Har han vuxit mycket? – Jag har inte tid, säger jag. Jag lofvade Borg komma med pengarna strax på morgonen. Kommer jag inte, ställer den skojarn till spektakel – –

Fru Bark
(med ångest).

Pontus lille – tänk på barnen – skola vi beröfva dem det sista – och lemna dem bara fattigdom i arf – – – ?

Bark
(uppbrusande).

Seså – börjas det nu igen? Ha vi inte talt ut om den saken i natt? Jag skall säga dig en sak, min kära hustru – jag är en god man – det skall ingen kunna neka – men min godhet har en gräns – och jag är häftig – reta mig

därför inte! Tag ögonblickligen hit hvad jag begärt – jag är ledsen att nödgas använda maktspråk – men du tvingar mig till det med din envishet –

Fru Bark
(sjunker ned i en stol, maktlös).

Gör med mig, hvad du vill! Jag har inte dessa pengar längre. Jag har gifvit bort dem.

Bark
(störtar emot henne).

Gifvit bort dem! Har du då blifvit spritt galen? Gifvit bort mina pengar!

Fru Bark.

Inte dina – mina.

Bark.

Mina pengar, säger jag! Du är min hustru, och alt hvad du har är mitt. Hvar har du gjort af pengarna – svara?

Fru Bark
(fattande sig, starkt).

Jag har gifvit mina pengar till Berta genom ett lagligt gåfvobref, bevittnadt af kamrer Lundberg.

Bark.

Till Berta. Åh, den Berta – hon skall få med mig att göra. (Knyter hotande handen.) Det är i alla fall en olaglig handling, som jag inte frågar efter. En hustru har ingen egendom, som inte tillika är hennes mans.

Fru Bark.

Kamrer Lundberg har nog reda på det.

Bark.

Ja, då säger jag, att det är usla lagar, som tillåta sådant – det är upprörande! En hustru skulle ha rätt att utan sin mans vetskap – – – där ser man, hvart de modärna emancipationsidéerna leda! En fullständig upplösning af äktenskapet och familjelifvet – ty hvad är äktenskapet, om hustrun skall ha rätt att handla så egenmäktigt – –

Fru Bark.

Det är väl ändå inte så obilligt, att hustrun har något medel att skydda sin och sina barns existens.

Bark.

Du talar som om hustrun och mannen vore två fiendtliga partier, som måste vara på sin vakt mot hvarandra – det är ju uppåt väggarna – lagstiftningen borde naturligtvis utgå från att man och hustru äro ett och ha samma intressen.

Fru Bark.

Men lagstiftningen måste väl också tänka på sådana äktenskap, där hustrun kan behöfva ett skydd mot

mannen – – –

Bark.

Nej, det är just det, som är alldeles galet. Genom att förutsätta, att det kan finnas sådana förhållanden, ger lagen ju ett slags berättigande åt kvinnan att uppresa sig mot mannen – det är i högsta grad demoraliserande.

Fru Bark.

Berta säger åter igen, att det är demoraliserande – — — —

Bark.

Ja – jag vet – Berta! Hon har förvridit hufvudet på dig med sina galna okvinliga idéer! Du, som förr var en så god hustru – om du kunde se på mina ögon, hvad jag ville, så – nu bryr du dig litet om, om jag blir komprometterad, skandaliserad, bragt till förtviflan – bara du har räddat undan dina pengar och bevarat din själfständighet, så är du nöjd.

Fru Bark.

Åh, Pontus!

Bark.

Ja – och du låter till och med förleda dig till ett knep – en oärlig intrig! – –

Fru Bark.

Nej, Pontus!

Bark.

Jo – jag prutar inte af det minsta – ett knep – ett förräderi! Det är ju att bedraga mina fordringsegare.

Fru Bark.

De hade ingen rättighet att spela med dig om mina pengar.

Bark.

Dina – dina! Jag tror du blifvit galen med ditt mitt och ditt – *dina* pengar och *dina* pengar – aldrig hör jag annat.

Fru Bark.

Jag talade inte om mitt och ditt, Pontus, då du hade förstört hela min stora förmögenhet och allting måste gå under klubban – vår vackra egendom, silfret, linnet – du hörde mig aldrig klaga då, aldrig göra dig den minsta förebråelse. Ingen skall kunna säga, att jag inte så godt jag kunde sökte lätta det för dig.

Bark.

Ja – naturligtvis. Du gick omkring vid auktionen med ett tillkonstladt leende på läpparna och glad och vänlig stämma, bara för att alla grannarna skulle se, hvilken ängel du var och hur illa jag gjort mot dig. Åh, jag känner nog till den där taktiken – det var så man kunde blifvit galen! Det är alldeles som när du sitter uppe och väntar på mig om nätterna och i stället för att göra mig förebråelser kommer vänlig och smilande

emot mig för att jag riktigt skall känna mig som en brottsling.

Fru Bark
(bittert).

Ja – du har rätt. Du har *mycket* att förebrå mig.

Bark.

Det är detsamma – jag förebrår dig ingenting – du har nu beslutat att vanära mig och drifva mig till förtviflan – du har väl betänkt dig på följderna – det återstår mig ingenting annat än att – – – (betydelsefullt) att draga mig ur spelet.

Fru Bark
(uppmärksam).

Hvad menar du med det?

Bark.

Jag skall nog veta att dö – så att jag inte vidare skall behöfva ligga dig och barnen till last.

Fru Bark.

Pontus!

Bark.

Har din stämma ännu ett så ömt tonfall för mig, Julie! Ack – mins du ännu den dag, då din far – som i parentes sagdt alltid var tämligen ogrannlaga mot mig – begärde att det skulle bli paktum oss emellan? – hur söt du var, när du då lade din hand i min och sa': »jag begär inte bättre än att få lemna mitt öde i hans händer». Och när då din far – en brutal, hänsynslös despot, din far – –

Fru Bark.

Åh –

Bark.

Ja, ja, det vill säga, han var ju en högst utmärkt man, min käre svärfar, och jag har alltid vördat hans minne – när han då på ett ganska sårande sätt framkastade en antydan om, att jag skulle kunna göra af med altihop och bringa dig till tiggarstafven – åh, Julie, hvilken vacker blick du hade, när du sa': »till och med tiggarstafven tar jag gärna emot ur hans händer».

Fru Bark
(blir rörd).
Bark.

Ja, ser du, Julie, då var du kvinna – en sann kvinna, sådan som männen tillbe – nu är du mycket, mycket förändrad.

Fru Bark.

Om det inte vore mina barn jag hade att tänka på, Pontus. Jag försäkrar dig – det är inte för min egen skull –

ännu i går afton var jag besluten att inte göra det – men när så detta kom till med Lissi och barnen – då tänkte jag – för deras skull –

Bark.

Ja, det behöfs inga förklaringar, kära Julie. Jag vet nog hur det är – dina barn äro dina afgudar – du och barnen, ni ha alltid varit så mycket för hvarandra, att jag varit öfverflödig – och jag är öfvertygad om, att hvarken du eller barnen (blir rörd) ska' fälla en tår på min graf – ni ska' bara känna det som en lättnad, när jag är borta.

Fru Bark.

Pontus!

Bark
(patetiskt).

Men kom då i alla fall ihåg – det är ni, som drifvit mig därtill! Farväl!

Fru Bark.

I guds namn, Pontus, hvart går du?

Bark.

Du ser mig inte mer! Jag vill gå, innan Borg kommer och söker mig. Jag uthärdar inte skammen att säga honom, att jag bedragit honom.

Fru Bark.

Nej, Pontus – du får inte – du kan inte.

Bark
(gråtande).

Hvad kan jag göra bättre än gå ur vägen för er? Ni ha aldrig hållit af mig – och det är inte mer än rättvist, jag erkänner det. Jag har bringat er från välstånd och öfverflöd till fattigdom – sådant kan inte ens en hustru förlåta, det förstår jag nog. Det är bittert, att jag inte kunde få tillfälle att visa er, att jag ännu *kan* upprättas – jag hade hoppats att nu få börja ett nytt lif och slutligen lemna ett aktadt minne efter mig – men en sådan lycka har jag naturligtvis inte förtjänat – nu återstår mig därför ingenting annat än att dö med ett fläckadt namn.

Fru Bark.

Pontus – hällre hvad som hälst – åh, om jag bara egde någonting – jag skulle gifva dig det alt – alt – –!

Bark
(skjuter henne tillbaka).

Det är ju bara ett talesätt – en tom fras. Ingenting vore ju lättare för dig än att hjälpa mig, om du ville.

Fru Bark.

Säg mig bara hvad jag skall göra!

Bark.

Hvar är det där olycksaliga gåfvobrefvet?

Fru Bark.

Det vet jag inte.

Bark.

Har Berta gått till banken?

Fru Bark.

Nej, inte ännu – bara bort med en renskrifning. Hon kommer igen, innan hon går på banken.

Bark.

Då ligger troligtvis papperet där inne i hennes skrifbord.

Fru Bark.

Pontus – du har ingen rätt att taga det. Ett lagligt bevittnadt papper – –

Bark.

Jag! Taga det! Det kan inte falla mig in. Mitt öde ligger nu helt och hållet i dina händer. Om du ännu hade en gnista kärlek för mig, så skulle du naturligtvis göra om altsammans – förstöra hela gåfvobrefvet, innan Berta kommer igen.

Fru Bark
(i ångest).

Kan jag det, Pontus – –

Bark.

Naturligtvis kan du det. Ingenting är vanligare än att man till exempel ändrar ett testamente. Men gör inte ett sådant offer för min skull. Mitt lif är inte så mycket värdt. Det är bättre, att du gömmer dessa pengar, så att du och dina barn kunna lefva sorgfritt.

Fru Bark
(springer in i Bertas rum, återkommer med en liten portfölj i handen).

Här måste det ligga. (Letar ifrigt, tar fram gåfvobrefvet och rifver sönder det.)

Bark
(häpen).

Hvad skall nu Berta säga?

Fru Bark
(med handen på hans axel).

Jag lofvade ju en gång att följa dig ända till tiggarstafven. Jag håller nu ord, som du ser.

Bark
(omfamnar henne).

Du är en ängel, Julie. En sann kvinna! Du skall inte ångra hvad du gjort. Ännu i dag skall jag söka mig någon plats. Vi ska arbeta och spara tillsammans, du och jag. Ah, det skall bli ett lyckligt lif! En koja och ett hjärta, Julie! – Tag nu också reda på depositionsbeviset – det ligger nog i samma portfölj – (letar i portföljen, som frun håller) se där är det – nu skall du bara skrifva under detta, så att jag får lyfta papperen i banken. (Visar henne hvar hon skall skrifva, står lutad öfver henne ömt medan hon skrifver.)

Fru Bark

Är det rätt så?

Bark
(kysser henne).

Du är en ängel, Julie. Det fins inte en sådan kvinna, som du! (Tar papperen och går.)

Berta
(kommer i detsamma, möter honom i dörren).
Bark.

Se – god morgon, min flicka. Så tidigt i rörelse!

Berta
(stelt).

Jag säger detsamma. Är pappa redan uppe?

Bark.

Ja – jag måste ut ett ärende. (Går.)

Berta
(kommer framåt rummet).

Hvem kunde tro, att han skulle vakna så tidigt! Har mamma nu måst tala om alt för honom?

Fru Bark
(som omärkligt gömt portföljen i sitt skrifbord).

Ja.

Berta.

Nå – och han tycktes inte vara ond. Han

talade ju helt vänligt till mig.

Fru Bark.

Han blef djupt sårad. Han tyckte att det var ett misstroende mot honom som – å min sida – en hustru bör inte så uppresa sig mot sin man – –

Berta.

Hör bara. – Nu har han försökt taga mamma från känslosidan, kan jag märka – – Nå, du skylde väl bara på mig?

Fru Bark.

Kära Berta, jag tror inte, att vi handlat rätt mot honom.

Berta.

Ack, du goda, känsliga lilla mamma, måste jag nu börja upprepa samma argumenter om igen. Kan du då inte sätta tro till min rättskänsla.

Fru Bark.

Ja, du har nog rättskänsla, kära Berta, men du är för sträng mot din far.

Berta.

Nå – nu ser jag hur det är. Han har stält till en förskräcklig scen – du darrar ju ännu i hela kroppen. Jag tror verkligen det blir bäst, att jag tar gåfvobrefvet och deponerar det i banken.

Fru Bark.

Hvarför det?

Berta.

Pappa är annars i stånd till – ja, det är inte värdt att tala om det.

Fru Bark.

Hvad menar du? Hvad är pappa i stånd till –?

Berta.

Jag vill inte såra mamma – du tycker ju inte om, att jag yttrar mig hårdt om pappa.

Fru Bark.

Säg ändå hvad du menar.

Berta.

Jag menar att han vore i stånd till att förstöra hela gåfvobrefvet – han har inte så mycken rättskänsla, att han inser att det helt enkelt vore en stöld.

Fru Bark.

En stöld – min gud – hur kan du begagna sådana ord. Din far må ha många fel – men en stöld skulle han inte kunna begå.

Berta.

Det vore för öfrigt mycket värre än en stöld – men det förstår naturligtvis inte han.

Fru Bark.

Hvad menar du nu med det? Du gör mig så nervös med alla dessa antydningar.

Berta.

Jag menar bara det, att om mamma nu kunde låta öfvertala sig att svika sitt löfte till mig, då skulle jag inte längre ha någon människa att tro på i hela verlden.

Fru Bark
(famlande efter en stol).

Du skall inte tro alt för mycket på mig, mitt barn – du vet ju – jag är så svag – – (sjunker ned i stolen.) Vill du ge mig litet vatten. Jag mår inte riktigt bra.

Berta
(springer fram och stöder henne samt ger henne vatten).

Det är afskyvärdt, så han behandlar dig!

Wilhelm
(kommer).
Fru Bark
(reser sig; till Berta).

Du får tala vid Wilhelm. Jag tål inte vid mera.

Berta
(hälsar på Wilhelm, för därefter modern ut till höger).

(Man hör Villes röst, då dörren går upp.)

Wilhelm
(går emot Berta, då hon kommer tillbaka).

Hvad vill detta säga? Det var ju Villes röst. Hvad är det för en mystifikation. Är Lissi här?

Berta.

Ja.

Wilhelm.

Därinne? Hur i all verlden kommer hon hit?

Berta
(med trött röst).

Vill du vara god och sitta ned. Jag har några ord att säga dig.

Wilhelm.

Hvad är det för ceremonier? Har någonting händt – –?

Berta.

Lissi kom med ångbåten i går afton vid 10-tiden. Hon hade gladt sig så barnsligt åt att få göra dig en

öfverraskning. Då hon kom till din bostad såg hon dig gå in med ett främmande fruntimmer.

Wilhelm.

Hvad! Portvakterskan sade, att en dam, som hon afvisat – –

Berta.

Det var din hustru, Wilhelm.

Wilhelm
(springer upp).

Fördömdt! Jag vill genast tala vid Lissi.

Berta
(långsamt).

Hon säger, att hon aldrig vill se dig mera.

Wilhelm.

Ah – det är ju öfverspändhet – det är ju inte möjligt.

Berta.

Det fins vissa naturer, som aldrig kunna öfvervinna ett sådant slag.

Wilhelm.

Det är väl möjligt – men Lissi hör inte till dem. Hon är så god – hon håller af mig –hon är en sann kvinna – hon kan inte förskjuta sina barns far.

Berta.

Hon blygs att se sina barns far in i ögonen efter detta, säger hon.

Wilhelm.

Det är du, som sätter upp henne.

Berta.

Ja – jag kan nog tro, att det är svårt för er män att fatta, hvad ett sådant slag kan vara för en kvinna. Vi sätta gärna all vår lit till dem vi älska.

Wilhelm.

Hvad vet du om det?

Berta.

Så älskar jag min mor och Lissi – några andra har jag ju egentligen aldrig hållit af. Men om en af dem till exempel skulle svika mig i något afseende – det vore för mig detsamma som – ja, det vore inte bara detta att bli besviken af dem – det vore som att bli bedragen af hela verlden. All trofasthet, all sanning, all heder vore borta ur verlden, om *de* kunde svika min tro på dem. Och så, föreställer jag mig, har Lissi trott på dig.

Wilhelm.

Det har hon inte.

Berta.

Inte?

Wilhelm.

Hon är inte så där öfverspänd – hon ser lifvet mer praktiskt.

Berta.

Åh – praktiskt! Hon var 18 år, då hon gifte sig med dig – hon kände inte lifvet. Jag glömmer aldrig hur förtjusande söt hon var, när hon stod brud. Jag mins hur jag tänkte inom mig, så ung jag än var då: det fins ingen man, ingen människa, som är henne värd. Hennes man må vara hur bra som hälst – han kan ändå aldrig motsvara den bild, hon gjort sig af honom. Det är inte honom, hon älskar – det är en idealbild, som hon utrustat med alt det rena och fina, som fins i hennes egen natur.

Wilhelm.

Prat! Det skulle du tänkt då! En 15 års flicka!

Berta.

Jag tänkte det väl inte så klart, som jag nu säger det – men i alla fall – det var dock en känsla af detta slag, som gjorde att jag blef som utom mig, då du satte ringen på henne och hon lofvade att bli din för hela lifvet – du mins kanske, att jag brast i gråt och sen inte ville visa mig på hela aftonen.

Wilhelm
(skrattar).
Berta.

Skrattar du åt det, Wilhelm? Det hade jag ändå inte väntat.

Wilhelm.

Ja, ser du, – just en sådan elegisk stämning, som du nu talar om, hade jag råkat i då jag först blef förälskad i henne. Jag tänkte alldeles som du att hon var mycket för god för någon man – och mycket, mycket för god för mig. Och då vi blefvo förlofvade och jag kysste henne första gången – åh, jag glömmer aldrig den blygsel, som i den stunden grep mig öfver mitt förflutna lif – jag vet inte, hvad jag inte då hade velat ge för att stå ren inför henne – jag greps af en sådan vämjelse och – ett självförakt – usch! Och likväl hade jag visst inte lefvat värre än de fleste. Åh, ni ana inte, hvad en verkligt oskyldig och renhjärtad flicka skulle kunna göra af en man i en sådan stund!

Berta.

En *verkligt* oskyldig, säger du.

Wilhelm.

Ja – du skall få höra. Mina samvetskval drefvo mig till att göra henne en bekännelse – inte som skulle jag velat sudla hennes fantasi med att omtala något – jag bara antydde – jag var ändå rädd att få se henne

skrämd fly från mig vid första ord – jag har kanske aldrig drifvits af en bättre impuls, än då jag började denna bekännelse – –

Berta.

Nå?

Wilhelm.

Hon blef intresserad – ville höra mer – tvingade mig att uttrycka mig tydligare – hon smålog, hotade mig med fingret och sade med en tydlig min af beundran: »Jo, du är just en vacker en». Och sedan slog hon armarna om min hals och hviskade mig i örat, att hon inte höll af mig mindre för att andra hållit af mig förut – och så lät hon mig förstå att flickor i allmänhet tycka bäst om sådana män, som haft lite äfventyr – det gör dem bara pikantare och mycket trefligare än sådana där oerfarna dygdemönster – –

Berta
(springer upp).

Nej – det är inte sant – –

Wilhelm.

Ja, vet du, min förvåning var lika stor. Jag sköt henne ifrån mig och såg på henne, och jag försäkrar dig – jag tyckte i det ögonblicket, att uttrycket i hennes ögon var förändradt – det låg något medvetet däri – ja, jag tyckte att det låg en viss djärfhet öfver den barnsliga pannan – jag kände det, som om jag fått en dusch kallt vatten öfver mig. Från den stunden förlorade min kärlek till henne sin finaste doft – alla mina goda föresatser bleknade – det var mycket trefligare i det hela, ty nu kunde jag ta henne mer ogeneradt i alla afseenden. – Nå, hade jag så orätt i att säga, att hon är praktisk?

Berta.

Wilhelm!

Wilhelm.

Nå!

Berta
(fattar honom hårdt i armen).

Jag skulle vilja slå dig.

Wilhelm.

Men, Berta, är du från dina sinnen?

Berta.

Ja, jag är från mina sinnen! Sådana skymford, som du nu utkastat – mot henne, mot mig – mot hela vårt kön – åh – jag kan inte bära det – jag kan inte bära det! (Gråter med ansigtet i händerna.)

Wilhelm.

Kära Berta – jag förstår dig inte – det är som jag säger – du är så förskräckligt öfverspänd.

Berta
(springer till dörren till höger och rycker upp den).

Lissi! Kom ut, Lissi! Din man är här och väntar på, att du skall komma och omfamna honom. Tro inte, att han förorättat dig – tvärtom, han har bara velat göra sig intressantare i dina ögon! Han väntar att du efter detta skall hålla af honom mer än någonsin.

Lissi
(kommer ut, stel, förgråten).

Hvad har du att säga mig?

Wilhelm.

Åh, Lissi, att jag ångrar mitt lättsinne. Det är detta stockholmslif med ständiga middagar och kafé-lif om kvällarna – och nästan ingenting att göra, fast komitén drog ut på längden – och så att lefva skild från dig. Ja, det är inte värdt att tala om uselheten. För att tillfredsställa ett infall, går man och offrar det bästa, man har – hustru, barn, hela sin lycka. – Men Lissi – du måste ändå förlåta mig – för barnens skull, Lissi!

Lissi
(gråtande).

Nej – barnen – barnen – de skola just tagas bort från dig. Jag skall snart dö – jag skall aldrig mer kunna se någon i ögonen efter detta – sedan jag blifvit så skymfad – men barnen – de ska' inte lära sig af sin far att vara trolösa – de ska' uppfostras af Berta – själf skall jag bara be Gud att få dö – – (störtar ut gråtande).

Berta
(går emot Wilhelm, ser honom in i ögonen).

Ser du nu! *Usle smädare!*

Wilhelm
(fattar henne i axlarna).

Hvad vågar du säga!

Berta
(som förut).

Det är *uselt,* säger jag. Ja – förgrip dig gärna på mig. Du kan inte göra mig något värre än du redan gjort.

Wilhelm
(låter händerna sjunka, vänder sig bort och går i fonden).
Berta
(slår händerna för ansigtet och gråter).

(Ridån faller.)

TREDJE AKTEN.

(Samma rum. Fru Bark och Lissi sitta tillsammans, modern i soffan, Lissi på en pall med hufvudet i hennes

knä.)

Fru Bark.

Min kära flicka – du får verkligen inte ta det så. Kom ihog – vi kvinnor måste tåla och förlåta mycket – det är vår lott, vi vinna ingenting med att uppresa oss mot den. Reformera männen lära vi inte kunna – vi bli bara själfva olyckliga på försöket. Och utan tålamod och mildhet kunna vi häller inte riktigt vinna männens hjärtan – ser du! En man tröttnar alltid snart på en hustru, som gör honom scener och förebråelser och – –

Lissi.

Skola således männen få lof att vara hurudana de vilja – och vi ska bara hålla till godo?

Fru Bark.

Så har det ju varit från verldens begynnelse – mitt söta barn. Och vi böra inte knota öfver detta – det är så ljuft att förlåta den man älskar.

Lissi.

Men mamma vet inte, hvad det vill säga – när man har hållit af sin man som jag gjort – och så, denna skymf – – –

Fru Bark.

Jag vet hvad det vill säga, mitt barn.

Lissi.

Ja – jag vet nog, att pappa uppfört sig illa mot mamma i många fall – men detta – –

Fru Bark.

Detta, ja. Tror du inte jag har gått igenom detta. Mer än en gång.

Lissi.

Mer än en gång. Och du har förlåtit ändå?

Fru Bark.

Om jag inte hade förlåtit – hur skulle det då gått med er? Skulle ni vuxit upp utan far hos en mor som hade den tvätydiga ställningen af en frånskild hustru. Och dessutom – jag har aldrig upphört att hålla af er far.

Lissi.

Jag håller också af Wilhelm – men jag vill bara att han skall ångra sig riktigt – att han riktigt skall känna, hur han förorättat mig. Kommer han igen i dag, tror mamma?

Fru Bark.

Det beror väl på, hvad Berta har sagt till honom. Jag fruktar, att hon framstält dig som oförsonlig.

Lissi.

Ja – det skadar inte. Åh, jag vill att han riktigt skall råka i ångest för att mista mig – att han skall få gå

igenom lika mycken sorg, som jag fått lida. – Men jag kunde inte få veta, hvad Berta och han sagt hvarandra – Berta var till den grad underlig i morgse när Wilhelm gått – hon svarade mig inte, när jag talte till henne – hon var så förfärligt blek och hon skakade i hela kroppen – slutligen sade hon bara: »nu skall jag gå till mitt arbete på kontoret» och så rusade hon i väg.

Fru Bark.

Stackars Berta – hon känner så lifligt med dig – – –

Wilhelm
(kommer. Lissi springer upp).

Nej, gå inte strax, Lissi! Låt mig bara säga dig några ord.

Fru Bark
(reser sig).

Stanna, min flicka. Jag lemnar er ensamma! (Går till höger.)

Wilhelm.

Jag skall inte länge plåga dig med min åsyn – jag ville bara säga dig, att jag respekterar din vilja – du har blifvit skymfad och förorättad och jag förstår att det nu måste vara dig motbjudande att närma dig mig som min hustru – men jag ville ändå bedja dig, för pojkarnes skull, att du inte yrkar på laglig skilsmessa strax – du flyttar med dem till dina föräldrar och jag får ha dem hos mig på landet tidtals – kanske kunna de bilda en föreningslänk mellan oss och kanske skall den dag komma, då du skickar med dem en hälsning till mig och säger – säger – kanske säger du, Lissi, att din kärlek i alla fall inte helt och hållet utslocknat – kanske säger du – att du börjar tro på mig igen, om du finner, att jag under tiden fört ett värdigt lif – kanske – efter någon tid – förlåt mig, jag vill inte uppröra dig – men jag ville säga dig detta själf – och så ville jag be att få se Ville.

Lissi.

Wilhelm! hör mig! Jag är inte så oförsonlig, som du tror – det var i första häftigheten – – –

Wilhelm.

Du vill således gå in på mitt förslag?

Lissi.

Förslag? Hvilket?

Wilhelm.

Att du bara tils vidare stannar här – att alt blir oförändradt i vårt hem – och att jag kan hoppas – att en dag – –

Lissi.

Ah – det är värre – mycket värre, än jag anade – du håller inte af mig längre – det är inte bara, som jag trodde, att du glömt mig för tillfället – du vill bli mig kvitt för att få lefva ostördt ett gladt ungkarlslif – –

Wilhelm.

Lissi – du går för långt – du kan inte så missförstå min uppriktiga ånger – – –

Lissi.

Ånger! Jag bryr mig inte om din ånger – jag bryr mig bara om att du håller af mig. Och det gör du inte, när du kan tala om en lång skilsmessa, som vore det den enklaste sak i verlden. O, hvad är alt det andra mot detta – att du så lugnt och kallt bara vill öfverge mig!

Wilhelm.

Nu förstår jag dig inte als.

Lissi.

Nej, du förstår inte, att om en man håller af sin hustru, kan han väl glömma henne under ett ögonblicks lättsinne – men skiljas från henne för åratal – –

Wilhelm.

Du talade om en skilsmessa för lifvet, om jag förstod dig rätt.

Lissi.

Om du hade förstått mig rätt skulle du sett, att det var i förtviflan och att du bara hade behöft vara litet kärleksfull mot mig för att få mig att glömma och förlåta alt.

Wilhelm.

Det är andra gången jag misstar mig på dig, Lissi.

Lissi.

Wilhelm – håller du då inte en smul af mig längre? Hvad har jag gjort, för att du med ens blifvit så kall och hård mot mig? (Vill omfamna honom.)

Wilhelm
(håller henne tillbaka).

Jag vill vara fullt ärlig mot dig, Lissi! Jag vill säga dig uppriktigt, att jag inte i detta ögonblick vågar bedyra, det du aldrig mer skall få något att förebrå mig. Och därför hade jag velat pröfva mig själf under en tillfällig skilsmessa.

Lissi.

Ack, Wilhelm, om du visste, hvad en hustrus kärlek vill säga, skulle du inse, att jag hällre går igenom hvad som hälst än lefver skild från dig. (Kastar armarna om hans hals.) Öfvergif mig inte, Wilhelm! Du ser, hur jag håller af dig – hur jag är färdig att förlåta dig alt – *alt* – både nu och i framtiden – bara jag vet, att du ändå i botten håller af mig.

Wilhelm
(skjuter henne bort).

Vet du, hvad detta är?

Lissi.

Hvad menar du?

Wilhelm.

Det är – ja, jag vill inte uttala ordet. Men du ställer dig på detta sätt själf i jämbredd med detta andra slag af kvinnor.

Lissi
(med ett anskri).

Wilhelm! (Springer mot dörren till höger.) Mamma!

Fru Bark
(kommer).
Lissi.

Jag tror Wilhelm har blifvit tokig – han talar så – så – jag förstår honom inte – han gör mig bara de förskräckligaste beskyllningar – –

Fru Bark.

Kära barn, jag sade dig ju det. En hustru skall inte för mycket pocka på sin rätt – man skall inte sätta mannens tålamod på ett alt för hårdt prof.

Lissi.

Men det är just det han ville, tror jag. Han vill drifva mig till att förgå mig mot honom för att han sedan skall få en anledning att öfverge mig.

Wilhelm.

Lissi har just aldrig varit utrustad med särdeles stor skarpsinnighet. – Berta skulle inte så missförstått mig.

Lissi.

Nu förebrår han mig det också! Hur många gånger har du inte sagt till mig, att du var glad, att jag inte var som Berta – och att du satte tusen gånger mer värde på min kvinlighet än på Bertas hufvud.

Wilhelm.

Ja – det är sant – du är en söt och kvinlig liten hustru och jag ville visst inte byta. (Smeker henne.) Vore Berta min hustru, så skulle hon tvinga mig att bli en annan människa – jag vet inte hvilka ansträngningar, jag inte skulle kunna göra, hällre än att utsätta mig för hennes förakt – en sådan qvinnas förakt, det är en bitter, men sund och stärkande dryck – men min lilla hustru hör lyckligtvis inte till den sortens kvinnor – hon är sant kvinlig och tillåter mig att glida utföre så mycket jag vill – det är ju mycket trefligare och gör lifvet bra mycket lättare och angenämare – ja, lefve den sanna kvinligheten! (Omfamnar henne.)

Lissi.

Det är mycket elakt af dig att gifva det en sådan vändning! Om du inte har så mycken rättskänsla, att du vet, hvad du är skyldig din hustru, så skulle det väl inte hjälpa, om jag hade aldrig så stora fordringar.

Wilhelm.

Nej, det är rätt – inga fordringar – det skall bli vår lösen. Full frihet – inte sant? Det vill säga för mig – inte

för dig, naturligtvis – det vore att vända upp och ned på verlden.

Lissi.

Fy Wilhelm – hvarför talar du till mig i en sådan där gäckande ton? Är det tacken för att jag håller af dig och vill förlåta och glömma all den sorg, du gjort mig.

Wilhelm.

Ja, du är en liten söt och snäll hustru – det har jag ju redan sagt – jag ångrar alla mina elaka ord. Det kom sig altsammans däraf, att vi män, lättsinniga, som vi äro, ibland ha en viss benägenhet att idealisera våra hustrur. Vi vilja gärna hos dem finna den renhet, som vi sakna hos oss själfva – det är barnsligheter – gammal romantik, som hänger i oss från Frithiofs saga och 15-års åldern – men kvinnorna äro mer praktiska, de – de veta, att pruta med idealerna och taga lifvet som det är. (Omfamnar henne.)

Berta
(kommer från fonden – studsar, då hon får se dem).
Wilhelm
(muntert).

Se, välkommen hem, Berta. Se då inte så sträng ut – det klär dig inte. Det ger dig ett visst drag af okvinlighet. En kvinna bör alltid vara mild – alltid kärleksfull och öfverseende – som min lilla Lissi.

Berta.

Lissi – hvad vill det säga? Jag förstår inte – –

Wilhelm.

Sade jag dig inte redan i morgse, att Lissi var praktisk. Det har alltid varit ett utmärkande drag hos henne.

Lissi.

Jag vet inte hvad du menar med ditt praktisk. Skall det nu vara meningen att håna mig för det också – liksom nyss för att jag är kvinlig?

Wilhelm.

Håna dig – min lilla Lissi. Hur kan du tro det. (Tar henne under hakan.) Att vara praktisk är en kvinnas största dygd. Att vara praktisk, min kära Berta, det är att inte torna upp skyhöga byggnader, som man kallar idealer, utan bygga lugnt och trefligt i dalen en envåningsstuga med brandfritt plåttak och åskledare. Du skall aldrig lära dig att bli så praktisk, fruktar jag – och därför skall du häller aldrig finna ro i äktenskapets hamn.

Berta.

Du tycks vara mycket munter.

Wilhelm.

Skulle jag inte det då jag nyss fått absolution för alla mina synder – både förflutna och tillkommande – af den sötaste lilla hustru. (Omfamnar henne.)

Lissi

(smekande honom).

Du håller ju riktigt af mig?

Berta
(vänder sig bort – vill gå förbi dem ut till höger).
Lissi.

Berta – är du inte glad, att vi äro försonade?

Berta.

Wilhelm sade något om dig i morgse, som gjorde mig utom mig – det var som hade jag sett honom bära hand på dig – nu – må han gärna göra det i framtiden – det angår mig inte. – (Går fram till Wilhelm och ger honom ett handslag.) Förlåt mig, Wilhelm!

Wilhelm
(behåller hennes hand).

Tack, Berta – ingen har någonsin skymfat mig såsom du – jag skulle inte ha tålt det – om inte själfföraktet hade förlamat mig – – ja, hade du blifvit min hustru, Berta – du skulle inte ha förgått dig mot mig en gång till, det svarar jag för – men du skulle ha gjort mig till en helt annan man.

Berta.

Åh – tro inte det – den som inte kan upprättas utan hjälp af en annan – den – inifrån måste det komma. (Sliter sig lös och går till modern.) Har pappa varit hemma, sedan jag gick?

Wilhelm.

Jag måste hälsa på pojken. (Går med Lissi ut till höger.)

Fru Bark.

Nej, pappa har inte varit hemma.

Berta.

Det var bra – då har du sluppit nya scener. Vet du, hvar mina nycklar äro – jag kunde inte finna dem i morgse och min låda var läst. Jag vill taga de där papperen.

Fru Bark.

Du måtte hysa misstroende till din mor, min flicka.

Berta.

Misstroende – till mamma! Då ville jag inte lefva längre. Du är nu den enda jag har kvar att tro på. (Omfamnar henne.)

Fru Bark
(drar sig tillbaka).

Jag skulle inte undra på, om du hade misstroende till mig, Berta. Inte till min goda vilja – men till min motståndskraft. Jag är bara en svag kvinna – jag, liksom Lissi. Du skall inte döma oss så strängt, för att vi

inte fått din karaktärsstyrka.

Bark
(kommer, följd af kamrern samt ett stadsbud, som bär ett par champagne-buteljer; tar emot dem och lägger upp dem på matbordet, samt betalar stadsbudet, medan kamrern hälsar på fru Bark och på Berta, som mycket kallt besvarar hälsningen).

God middag – min söta Julie – god middag, Berta. Hvar har du din syster? Jag har ju inte ännu fått hälsa på henne.

Fru Bark
(öppnar dörren till höger och ropar).

Wilhelm och Lissi!

(De komma båda, han med armen om hennes lif, hon med handen på hans axel.)

Bark.

Nå – ser man på. Alt godt och väl igen! Där komma de ju som två turturdufvor. (Kysser Lissi.) Välkommen hit, min stumpa. (Lågt till Wilhelm.) Jo, du är mig just en skön pojke, Wilhelm. Jag hade ämnat att lexa upp dig grundligt – men när nu *hon* redan förlåtit, så är det inte värdt att tala om den saken vidare. Lissi är en sann kvinna – hon som modern. – Sitt ned nu, bäste kamrer Lundberg. Nu ska' vi ha oss en treflig stund. – Jag undrar, om ni komma ihog hvad det är för en dag i dag. – En dubbel familjehögtid – ja, minsann tror jag inte ni hade glömt det! (Till kamrern.) Det är både vår och barnens bröllopsdag.

Lissi
(afsides, smeksamt till Wilhelm).

Det var ju därför jag ville komma hit just till i dag. Och nu hade jag glömt det för alt det andra.

Wilhelm.

Dagen är ju då enkom passande till att fira vår försoningsfest.

Bark.

Nu ska' vi ha oss en liten feststund och dricka bägge brudparens skål. Tag hit champagneglas, Berta!

(Berta tar fram glas och en bricka ur skåpet i fonden och sätter dem på bordet.)

Bark
(slår upp champagnen).

Jag bad vår gode vän, kamrer Lundberg, att komma med hit, emedan jag tyckte det var lämpligt att han var närvarande vid denna fest – som jag skulle vilja kalla en försoningsfest – efter han varit fruntimrens förtrogne i några små familjekonflikter. Ser ni, också i de lyckligaste familjer kunna ju små schismer förekomma ibland – det är ingenting att tala om – det liknar – som någon poet har sagt – vår store Tegnér, tror jag – tag ett glas, min lilla gumma – hvad var det jag sa' – jo, det liknar ett moln på en ro– – – – nej, ett rosigt moln på – nej, inte precis rosigt, men i alla fall – skrattar du, Lissi! Åh, din tjufunge! – Jag ville säga – ett sådant där förbigående moln förhöjer bara verkan af den slutliga försoningen. Min kära dotter Berta har ett något hårdt och stridigt lynne – ja, det är inte min mening att på en sådan dag som denna göra dig några förebråelser, min kära Berta – en sådan karaktär som din har också sina stora förtjänster – du har en fasthet

och en – en – en sublim – ja, kort sagdt, din far är den förste att erkänna dina goda egenskaper – och jag hoppas, att du en dag genom kärleken, som är kvinnans – jag ville säga – hm – kärleken, som är kvinnans – *ädlaste smycke!* – genom kärleken, säger jag, skall du vinna den kvinliga mildhet, som fattas dig – hvarför tar du inte ett glas? – nå, som du vill – mildhet och godhet, ser du, det är kvinnans ädlaste smycke – hva' falls? Hvad säger du?

Berta
(i trött ton).

Jag vill bara anmärka, att det är inte *min* bröllopsdag i dag. Jag vet därför inte, hvarför talet adresseras till mig.

Bark.

Det var ju bara i en parentes. Har jag inte rätt – se nu så okvinligt att så där afbryta – nu kom jag alldeles ur stämningen – hvad var det nu, jag skulle säga – – jo, jag ville säga – det var inte rätt af dig, min kära Berta –

Berta
(lågt).

Fortfarande till mig – –

Bark.

Det var inte rätt af dig att öfvertala din mor till en sådan handling – att gifva dig de pengar, som med rätta tillkommo din far – det var orätt också mot dina syskon, ty hvarför skulle du ha dessa pengar ensam, Lissi hade ju lika rätt till dem –

Lissi
(till Wilhelm).

Har Berta gjort det?

Berta.

Detta är att afsigtligt vanställa mina bevekelsegrunder. Om ni kunna tro *mig* om något sådant, så kan väl i alla fall ingen tro, att mamma skulle velat vara med om en sådan orättvisa mot Lissi.

Bark.

Din mor, min kära Berta, kunde väl för ett ögonblick låta sig missledas af sin moderliga svaghet – men hon var alt för mycket sann kvinna för att inte snart inse sina pligter mot sin man – och då hon nu med egen hand förstört detta olycksaliga papper, har jag glömt och förlåtit alt – –

Berta.

Hvad är meningen med att komma fram med en sådan osanning?

Bark
(sätter hårdt ned sitt glas på bordet).

Osanning! det är till din far, du talar.

Berta.

Jag har tappat sammanhanget – jag är alldeles som yr i hufvudet af alla dessa fraser – jag förstår ingenting längre. Förklara mig, mamma!

Fru Bark.

Förlåt mig, Berta! Du får inte döma mig för strängt – du *måste* förstå –

Berta.

Mamma! Också du! Nej, jag *kan* inte förstå – det går omkring i min hjärna –

Fru Bark.

Nej, Berta, nej – inte så! – gör mig hällre förebråelser!

Berta.

Förebråelser! Hårda ord! Mot mamma! Nej, stå inte och se så där brottslig ut – det uthärdar jag inte! – O, att jag själf hade begått den uslaste, föraktligaste handling – att ni alla stode här nu för att döma mig till det skamligaste straff – – hällre än detta – detta!

Bark.

Seså, min kära Berta – intet pjoller nu. Din mor har gjort sin pligt som hustru – det är väl ingenting att deklamera öfver. Lissi, hvar har du din pojke – han ska' väl också ha sig ett glas. Gå efter honom! (Lissi går ut till höger.)

Kamrern
(närmar sig Berta, som står försjunken i sig själf).

Fröken Berta!

Berta.

Ni också! Ni visste, hur min far fått pengar, och ni tvekade ändå inte att låta bjuda er på denna värdiga fest! O, fins det då inte i hela verlden en människa med rättskänsla!

Kamrern.

Det var för er skull – emedan jag hoppades kunna vara er till någon hjälp, som jag kom!

Berta
(vänder sig bort; lågt).

Jag tycker inte om, att man begår lågheter för min skull.

(Lissi har under tiden kommit in med Ville och slår i ett glas åt honom.)

Lissi.

Nu får Ville dricka morfars och mormors och pappas och mammas skål.

(Då Ville skall dricka, springer Berta fram och tar glaset ifrån honom.)

Berta.

Inte barnet – skona åtminstone barnet! Skall han också dragas in i denna lögn!

Lissi.

Ville är *mitt* barn och det är jag som bestämmer – –

(Ville tar åter sitt glas och vill dricka.)

Wilhelm
(strängt).

Ville – du dricker inte – lyd Berta och gå!

(Tar gossen vid armen och skjuter ut honom genom dörren till höger.)

Bark.

Låt mig säga dig, min kära Berta, att ditt beteende är opassande. Att på detta sätt störa en familjehögtid. Det är denna okvinlighet hos dig, som är så obehaglig – –

Kamrern
(till Berta, afsides).

Fröken Berta! Jag låter inte gärna skymfa mig, ens af er. Vill ni inte taga tillbaka era orättvisa ord nyss?

Berta.

Åh, gärna! Det är jag som har orätt och ni alla som ha rätt. Ärlighet, trohet och sanning – det är bara fraser – man skall vara svag, så kallas man god och kärleksfull – man skall hyckla vackra känslor, tala, framför alt *tala* vackra ord – –

Kamrern.

Fröken Berta, får jag säga er, hvarför jag kom hit i dag – jag ville sagt det redan i morgse, men kunde inte få tillfälle då – jag har varit nog lycklig att få en befattning, som gör mig fullständigt oberoende – som sätter mig i stånd att skapa mig ett nytt hem, utan att svika några af mina gamla pligter – Berta, ni förstår – ni vet hvart mina förhoppningar och min längtan måste gå i ett sådant ögonblick. Får jag inte försöka att med ett helt lifs trohet komma er att glömma era bittra erfarenheter – lära er att åter tro på lifvet.

Berta.

Åh, hvarför säger ni mig detta i en sådan stund som denna – jag kan inte, jag vågar inte längre tro på någon. Ni vet inte mer än hälften af hvad jag gått igenom i dag.

Kamrern.

Jag tviflar ändå inte på att jag skall lyckas. Låt mig bara försöka.

Berta.

Jag kan i alla fall inte. Hur skulle jag kunna lemna mamma!

Kamrern.

Åh, Berta, vill ni ännu offra er så för henne?

Berta.

Ännu! Det ordet hade jag inte väntat af er. Hvad som skett kan ingenting förändra i det afseendet – det kan endast göra offret – kanske – något tyngre. Men hon behöfver mig – och mitt arbete – bättre nu än någonsin. – (Trycker hans händer.) Tack i alla fall.

Kamrern.

Svara mig bara på en enda sak. Min kärlek till er – är den besvarad?

Berta.

Jag har aldrig vågat göra mig själf några frågor i det afseendet.

Kamrern.

Detta betyder för mig nästan det samma som ett ja. Och när så är, skall ingenting förmå mig att afstå från er – jag skall inte tillåta, att ni uppoffrar er – –

Berta.

Om ni räsonnerar så – hvarför bjöd ni mig inte er hand redan för ett par år sedan, kamrer Lundberg?

Kamrern.

Jag kunde ju inte. Mina inkomster – –

Berta.

De voro stora nog att försörja er mor och era systrar. Hvarför lemnade ni inte dem att svälta ihjäl och gifte er med mig?

Kamrern
(studsar).
Berta.

Hvarför begär ni då nu att jag skall visa mig trolösare, än ni varit. Är jag inte lika nödvändig för de mina som ni? Nej, man bygger inte upp någon lycka genom att svika sina gamla pligter, det har ni – just ni lärt mig. Det har ert lif inskärpt hos mig – och därvid skall jag försöka att hålla fast – hur det än går. (Han kysser upprepade gånger hennes händer.)

Bark
(som observerat dem, reser sig, tar sitt glas).

Mina vänner – jag tror det blir en tredubbel fest vi få fira i dag – – (kamrern gör en afvisande rörelse) inte det – jaså – nå – inte ännu – nå –

Fru Bark
(närmar sig Berta).

Berta – kan du inte förlåta?

Berta.

Förlåta! Det är så sorgligt att nödgas *förlåta,* när hela ens själ längtar att få beundra och få tro på någon!

(Fru Bark vill draga sig tillbaka, Berta kvarhåller henne.) Nej, jag ville inte stöta dig bort, mamma! inte dig också. Jag skall arbeta för dig – jag skall försöka att vara dig en god dotter. (De omfamna hvarandra.)

Bark.

Se där! Det tycker jag om. Nu kan man då med sanning säga, att detta är en riktig försoningsfest – jag kunde nog tro att det fans gry till kvinlighet hos Berta också. (Klingar på glaset; högtidligt) Mina vänner! Min älskade hustru – mina kära barn – nu dricka vi den sanna kvinlighetens skål! Lefve den! Hip, hurra! (Ingen instämmer.)

(Ridån faller hastigt.)